

ראש השנה

יום חידוש הקשר

אנו עומדים לפני ראש השנה, יום עצום של קרבת ה', יום נפלא של חיבור וברית ברית. הרב קוק באורות התשובה (פרק ג) מדבר על שני סוגים של תשובה: תשובה פרטית מפורשת ותשובה סתמית כללית.

עניינה של התשובה הפרטית היא לתקן חטא ספציפי. לכל אחד מאיתנו יש את העניין האחד הדורש תיקון, העניין האחד שאם יתוקן חיינו ישתנו באופן משמעותי, ישתחררו מעול כבד, משיעבוד להרגל, למידה או ליצר שמכביד ומעכיר את חיינו. אצל אחד זו תאוות האכילה, אצל השני זה מידת הכעס וכיו"ב. הרב קוק מתאר את השמחה והאושר שישנם שאדם משתחרר מאותו העניין, מאותו החטא:

"יש תשובה מכוונת נגד חטא מיוחד או חטאים רבים, והאדם שם חטאו נוכח פניו, ומתחרט עליו ומצטער על אשר נוקש בפח החטא. ונפשו מטפסת ועולה, עד שהוא משתחרר מהעבדות החטאית, ומרגיש בקרבו את החרות הקדושה, הנעימה מאד לנפשו הנהלאה (העיפה)"

האדם משתחרר מדבר שהיה כבול אליו, שהוריד ושיעבד אותו, הוא בן חורין, ויכול לממש את רצונותיו האמיתיים.

התשובה השניה היא התשובה הסתמית-כללית. תשובה זו לא מכוונת לחטא ספציפי. האדם לא מתקן בה דבר ספציפי, אלא מתקן את היחס והקשר שלו לקב"ה. לדוגמה, אדם שמרגיש שאין לו קרבת ה' לא יודע מה הדבר המרחיק, אין דבר מסוים שהוא יודע שעוצר אותו – הבעיה היא יותר כללית, תחושת החיבור והקירבה חסרה, ובאמת זה החסרון הגדול ביותר:

"ישנה עוד הרגשת תשובה, סתמית כללית. אין חטא או חטאים של עבר עולים על לבו, אבל ככלל הוא מרגיש בקרבו שהוא מדוכא מאד, שהוא מלא עוון, שאין אור ה' מאיר עליו. אין רוח נדיבה בקרבו, לבו אטום, מידותיו ותכונות נפשו אינן הולכות בדרך הישרה והרצויה, הראויה למלאת חיים הגונים לנפש טהורה. השכלתו היא גסה, רגשותיו מעורבבים בקדרות וצימאון שמעורר לו גיעול רוחני. מתבייש הוא מעצמו, יודע הוא כי אין אלוה בקרבו. וזאת היא לו הצרה היותר גדולה, החטא היותר איום. מתמרמר הוא על עצמו, אינו מוצא מנוס מפח מוקשים שלו, שאין לו תוכן מיוחד, רק הוא כולו כמו נתון בסד".

ניתן להסביר זאת במשל לשתי זוגות: לזוג אחד ישנה זוגיות מליאה בתשוקה ואהבה, שכאשר הם מסתכלים זה לזה בעיניים רואים את זיק האהבה, את החיבור והקשר, אך יש להם בעיה חמורה, הם מאד ביקורתיים זה לזה, כך שכשהאיש רואה דבר שלא כרצונו הוא מעיר, ולעיתים בצורה לא

נעימה, והאשה מגיבה כמובן, ואז מתחיל ויכוח, הכולל לעיתים מילים לא נעימות, עלבונות. השילוב של הביקורת והכעס יוצר מצבים מאד לא נעימים, אווירה קשה, עלבון וכאב. הזוג הזה צריך תיקון לביקורת והכעס, אך הקשר ביניהם עמוק ועשיר, חי ומלא קירבה ואהבה. התיקון שלהם נקודתי על הביקורתיות והכעס.

הזוג שני הוא של אנשים טובים עם מידות טובות, מאירים פנים, רגועים ושלווים, יודעים להכיל ולהבין, ביתם מלא בשלווה ורוגע, מילים טובות ונעימות, הם משתדלים בכל כוחם לסייע זה לזה, מכבדים אחד את מעשיו ודעותיו של השני, נותנים מרחב לכל אחד להתפתח בעבודתו, תחביביו וחבריו, אבל חסר משהו – חסרה אהבה, חסר קשר וחסרה תשוקה. הם מעריכים זה את זה ורואים את הטוב אחד אצל השני, אבל האהבה לא ממלאת את ליבם. הם שותפים טובים, אבל כשהם בעבודה הם לא חושבים אחד על השני, כשהם נכנסים הביתה אין התרגשות לראות אחד את השני אחרי יום שלם שלא נפגשו. יש נימוס הדדי ושואלים איך היה בעבודה, אבל אין התרגשות, ציפייה ואהבה, אין תשוקה וקירבה, הזוג הזה צריך תיקון בעצם החיבור והקשר.

גם בקשר שלנו עם הקב"ה יש לעיתים חטא ספציפי שמעכב ופוגע בקשר ויש שמשהו בעצם החיבור והקשר שחסר, ועל כך יש תשובה כללית. את התשובה הפרטית, עם כל הקושי שלה, אנחנו יודעים לעשות. אדם שיש לו בעיה ספציפית, ראשית מגדיר את הבעיה, לומד עליה ומתעמק בה, מגדיר מטרות, יעדים ופעולות ומתחיל לפעול בצעדים קטנים ומדידים, תוך ניהול מעקב על ההתקדמות, מתמודד עם קשיים וחסמים ומתקדם. אך מה עושים עם התשובה הכללית, איך מחדשים את הקשר עם הקב"ה, מה יעשה האדם שמרגיש רחוק? התשובה הזו מגיעה מתוך בטחון שיש קשר עמוק ועצום אלא שצריך לחשוף אותו. הידיעה הברורה והוודאית הזאת, האמון בכך שיש קשר, רק שיש מחסומים שצריכים להפיל כדי לחוש ולהרגיש אותו, פותחת את האדם לחוש את הקשר והאהבה. תשובה זו מגיעה מתוך בטחון וודאות ביכולת שלנו להתקרב ולהתקשר, להתחבר ולהתאחד. כי אנו קשורים לחיי החיים, לנצח.

תשובה זו משנה את חיינו, מחזירה אותנו לחיוניות, לאהבה ולשמחה. בראש השנה הבא עלינו לטובה איננו עוסקים בקלקולים פרטיים אלא בתשובה כללית, אנו מבקשים את קרבת ה', את מלכותו עלינו, את ידיעת ה' בקרבנו. בקול השופר אנו זועקים רק זעקה אחת: אנו רוצים להתקרב אליך אבינו ומלכנו – זעקה מעומק הלב, בכל כוח נשימתנו-נשמתנו, אל ה'! קול השופר שהוא מצוות היום – יום תרועה – איננו מפורט, לא נוגע בנקודות ספציפיות, אלא זעקה אחת – הקב"ה אנו רוצים אותך! ראש השנה הוא יום התשובה הכללית של כל השנה, הזמן שבו הכול נקבע, יום האורה הכללית "...לכל זמן הארה מיוחדת, בר"ה הוא כלל כל ההארות של כל זמני השנה" (הרב חרל"פ) ומהי האורה הכללית? חידוש הקשר והאהבה, חידוש הקירבה והחיבור, וכל שאר הדברים הם

טפלים לכך, זוהי בקשת החיים שאנו חוזרים ומבקשים כי רק: "ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם היום".

יהי רצון שנזכה לחדש את האהבה והקשר, לחדש את ברית האהבה, שנזכה לקבל חיים, להיכתב בספר החיים, שנזכה בראש השנה הזה, לקיים את תפילתו של ריה"ל – "דַּרְשָׁתִי קִרְבָּתְךָ, בְּכָל לְבִי קִרְאִתִּי, וּבְצִאִתִּי לְקִרְאָתְךָ – לְקִרְאִתִּי מִצְּאִתִּיךָ, וּבְפִלְאִי גְבוּרָתְךָ – בְּקִדְּשׁ חַיִּיתִיךָ", שנה טובה!